

การพัฒนาเทคนิคและวิธีการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี
The Development of Instructional Methods and Techniques in the
Phrapariyattidhamma Schools on Pali Section

พระมหาประจักษ์ กิตติเมธี (ทองดาษ)¹

Phramahaprajak Kittimet (Thongdad)

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2559

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง การพัฒนาเทคนิคและวิธีการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีระดับชั้นประโยค 1-2 ในกรุงเทพมหานคร 2) เพื่อพัฒนาเทคนิคและวิธีการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีระดับชั้นประโยค 1-2 ในกรุงเทพมหานคร 3) เพื่อนำเสนอเทคนิคและวิธีการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีระดับชั้นประโยค 1-2 ในกรุงเทพมหานคร โดยใช้กระบวนการศึกษาตามระเบียบวิธีวิจัยแบบคุณภาพ คือ ใช้การศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคและวิธีการสอน และการพัฒนาเทคนิคและวิธีการสอนดังกล่าว และใช้การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิถึงวิธีการพัฒนาเทคนิคและวิธีการสอนว่าทำได้เช่นใดบ้าง เมื่อสามารถร่างเทคนิคและวิธีการสอนได้แล้ว ได้ทำการจัดสัมมนาผู้เชี่ยวชาญ เพื่อร่วมกันพิจารณาความเหมาะสมของเทคนิคและวิธีการสอนดังกล่าว เมื่อคณะผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าเทคนิคและวิธีการสอนดังกล่าวมีความเหมาะสม ก็สามารถนำเสนอรายงานได้ ผลการศึกษาตามลำดับของวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ พบว่า

1. สภาพและปัญหาการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ระดับชั้นประโยค 1-2 ในกรุงเทพมหานคร พบสภาพและปัญหาในการพัฒนา มี 8 ด้าน คือ ด้านบุคคล ด้านอุปกรณ์ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสถานการณ์ ด้านหลักสูตร ด้านเนื้อหา ด้านองค์ความรู้ และด้านหลักธรรม

2. การพัฒนาเทคนิคและวิธีการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีระดับชั้นประโยค 1-2 ในกรุงเทพมหานคร ต้องพัฒนาเทคนิค 4 คือ 1) พัฒนาเทคนิคการสอนจากง่ายไปหายาก 2) พัฒนาเทคนิคการสอนให้เกิดศรัทธาในผู้สอน 3) พัฒนาเทคนิคการสอนให้เกิดความกระตือรือร้น 4) พัฒนาเทคนิคการสอนให้สนุกสนาน และพัฒนาวิธีการสอน 4 คือ 1) พัฒนาวิธีการสอนให้เห็นความสำคัญ 2) พัฒนาวิธีการสอนให้เชื่อมั่นว่าทำได้ 3) พัฒนาวิธีการซักถามให้เกิดความเข้าใจ 4) พัฒนาวิธีการตั้งกติกาให้น่าสนใจ

3. เทคนิคและวิธีการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีเป็นไปตามโมเดล CICE & CASA Model เทคนิค 4 ได้แก่ 1) เทคนิคการสอนแบบประจักษ์ใจ (Clarity) 2) เทคนิคการสอนแบบประทับใจ (Impression) 3) เทคนิคการสอนแบบปลูกใจ (Courage)

¹พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (พุทธบริหารการศึกษา) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

4) เทคนิคการสอนแบบปิติใจ (Exaltation) วิธีการ 4 ได้แก่ 1) วิธีการสอนแบบใส่ใจ (Concentration) 2) วิธีการสอนแบบมั่นใจ (Assurance) 3) วิธีการสอนแบบเข้าใจ (Savvy) 4) วิธีการสอนแบบพร้อมใจ (Acceptance)

คำสำคัญ : 1. เทคนิคและวิธีการสอน 2. การพัฒนา 3. พระปริยัติธรรมแผนกบาลี

Abstract

The objectives of this dissertation were : 1) to study status and problem in Phrapariyattidhamma school on Pali Section level 1-2 in Bangkok, 2 to develop teaching techniques and methods in Phrapariyattidhamma school on Pali Section level 1-2 in Bangkok, and 3 to present teaching techniques and methods in Phrapariyattidhamma school on Pali Section level 1-2 in Bangkok. Qualitative research methodology consisting of documentary study, in-depth-interview and focus group discussion was used in the study. The results of the study found that:

1. There were 8 main problems in Phrapariyattidhamma school on Pali Section level 1-2 in Bangkok; personnel, instructional aids, instructional management, situation, curriculum, contents, body of knowledge, and Dhamma principles.

2. The 4 teaching techniques to be developed were: simple to profound, to build faith, to develop enthusiasm, and to have fun in learning. The 4 teaching methods to be developed were: to see the significance, to be confident, to interrogate, and to be attractive.

3. The teaching methods and techniques in Phrapariyattidhamma school on Pali Section level 1-2 in Bangkok could be concluded in CICE&CASA model consisting of 4 techniques: 1. Clarity, 2. Impression, 3. Courage, .

4. Exaltation, and 4 teaching methods: 1. Concentration, 2. Assurance, 3. Savvy, and 4. Acceptance.

Keywords: 1. Instructional Methods and Techniques 2. Development
3. Phrapariyattidhamma on Pali Section

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ได้รับการบันทึกรักษาไว้ด้วยภาษามคร เมื่อพระพุทธศาสนาได้แผ่ขยายออกไปสู่ประเทศที่ประชาชนไม่มีพื้นความรู้ทางภาษามคร กุลบุตรที่เข้ามาบวชในพระพุทธศาสนา จำเป็นต้องเรียนรู้ภาษามคร เพื่อจะได้ศึกษาคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าที่บันทึกไว้ด้วยภาษามคร (รังสี สุทนต์, 2556, หน้า 2) ภาษามครนี้จึงถือว่าเป็นกุญแจดอกสำคัญที่สามารถไขพระพุทธรวณะที่จารึกไว้ในพระไตรปิฎกออกมา และให้เข้าใจ

แจ่มแจ้งได้ แม้จะมีผู้แปลหรือถอดใจความเป็นภาษานั้นๆแล้วก็ตาม ก็ยังไม่ได้สรรพรสและความลึกซึ้งเท่าที่ควรได้ใช้
 กุญแจดอกนี้ไขความออกมาเอง (พระมหาวรญาณ วรญาณ, 2553), หน้า 75) ครั้นต่อมาพระพุทธศาสนาได้
 แพร่หลายที่ประเทศศรีลังกา ภาษามคธได้ถูกนักปราชญ์แก้ไขดัดแปลงรูปแบบไวยากรณ์ให้กะทัดรัดยิ่งขึ้น จึงมีชื่อ
 ใหม่ว่า “ปาลี” หรือ ภาษาบาลี เป็นภาษาจารึกพระไตรปิฎก (พระธรรมเจดีย์ (ประกอบ ธมฺมเสฏฺฐ), 2556, หน้า
 46) เป็นภาษาที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงความหมาย (รังสี สุทนต์, หน้า 6) มีกฎเกณฑ์และลักษณะแห่งการใช้จัดอยู่ใน
 กลุ่มภาษา ที่มีวิภัติปัจจัย มีความยุ่งยากในการใช้พอสมควร ถ้าหากว่าผู้ใช้ มิใช่เป็นบุคคลผู้เป็นเจ้าของภาษา
 โดยตรง การศึกษาให้เกิดความรู้ความเข้าใจจนถึงขั้นที่เรียกว่า ใช้ได้ถูกต้อง ชัดเจน มีความสละสลวยในการใช้
 สำนวนภาษา มิใช่เรื่องง่าย (สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง วรบุญโณ), 2556, หน้า 7)

ในประเทศไทย การศึกษาภาษาบาลี เพื่อใช้เป็นเครื่องมือศึกษาพระพุทธศาสนาแบบลังกาวงศ์ ได้มีมาแต่
 สมัยสุโขทัยและสมัยล้านนาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน พระพุทธศาสนาที่เป็นตัวหลักคำสอน หรือที่เรียกว่าศาสนธรรมที่
 ปรากฏเป็นภาษาไทยในปัจจุบันนี้ ก็ได้รับการถ่ายทอดแปลจากภาษาบาลีออกสู่ภาษาไทย ถ้าคณะสงฆ์กับคณะ
 บัณฑิตไม่มีความรู้ภาษาบาลี ศาสนธรรมที่เห็นอยู่ในปัจจุบันก็จักไม่มีให้ได้ศึกษากันแล้ว (รังสี สุทนต์, หน้า 3-4)
 ดังนั้น การศึกษาภาษาบาลีจึงเป็นรากฐานที่สำคัญของการดำรงอยู่แห่งพระพุทธศาสนา (สมเด็จพระมหารัชมังคลา
 จารย์ (ช่วง วรบุญโณ), หน้า 57) คณะสงฆ์ไทยได้ตระหนักถึงภาระอันสำคัญยิ่งนี้ จึงได้กำหนดการศึกษาภาษาบาลี
 เป็นหลักสูตร เรียกว่าหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้พระภิกษุสามเณรได้
 ศึกษาเล่าเรียนภาษาบาลี (กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2553, หน้า 65-66)

ปัจจุบัน การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เมืองครุฑของคณะสงฆ์ไทยคือกองบาลีสนามหลวง
 เป็นผู้บริหารจัดการศึกษา ซึ่งพบว่า ในแต่ละปีการศึกษามีนักเรียนสอบตกเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะนักเรียน
 ระดับชั้นประโยค 1-2 ที่แม้ว่า ใน 1 ปี เดิมที่มีการสอบเพียงครั้งเดียว ต่อมาได้กำหนดให้มีการสอบครั้งที่ 2
 สำหรับผู้ที่สอบผ่านแล้ว 1 วิชา เพื่อต้องการที่จะให้โอกาสแก่ผู้ผิดพลาดบกพร่องเพียงเล็กน้อยในการสอบครั้งแรก
 ได้มีโอกาสแก้ตัวในการสอบครั้งที่ 2 (สำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวง, 2550, หน้า 8-9) แต่ก็ยังพบว่า มีผู้สอบไม่
 ผ่านเป็นจำนวนมาก ตามบัญชีแสดงผลสอบของสนามหลวงแผนกบาลีย้อนหลัง 5 ปี ระหว่างปีการศึกษา พ.ศ.
 2554 – 2558 ที่แสดงว่า ปีการศึกษา พ.ศ. 2554 มีนักเรียนเข้าสอบ 13,613 รูป สอบได้ 1,657 รูป สอบตก
 11,956 รูป คิดเป็นเปอร์เซ็นต์ได้ร้อยละ 12.17 ปีการศึกษา พ.ศ. 2555 มีนักเรียนเข้าสอบ 14,315 รูป สอบได้
 2,060 รูป สอบตก 12,255 รูป คิดเป็นเปอร์เซ็นต์ได้ร้อยละ 14.39 ปีการศึกษา พ.ศ. 2556 มีนักเรียนเข้าสอบ
 14,876 รูป สอบได้ 1,885 รูป สอบตก 12,991 รูป คิดเป็นเปอร์เซ็นต์ได้ร้อยละ 12.67 ปีการศึกษา พ.ศ. 2557 มี
 นักเรียนเข้าสอบ 14,567 รูป สอบได้ 2,562 รูป สอบตก 12,005 รูปคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ได้ร้อยละ 17.59 และปี
 การศึกษา พ.ศ. 2558 นักเรียนเข้าสอบ 13,886 รูป สอบได้ 1,215 รูป สอบตก 12,661 รูป คิดเป็นเปอร์เซ็นต์ได้
 ร้อยละ 8.75 (สำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวง, 2558, หน้า 125)

เมื่อพิจารณาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ระดับชั้นประโยค 1-2 จาก
 ผลการสอบบาลีระหว่างปีการศึกษา พ.ศ. 2554 – 2558 พบว่า สอบตกเป็นจำนวนมาก แม้จะมีการสอบซ่อมแล้ว
 ก็ตาม นั้นแสดงให้เห็นถึงความสูญเปล่าทางการศึกษาซึ่งหากเป็นเช่นนี้ต่อไปพระภิกษุสามเณรที่มีความรู้
 ความสามารถที่จะสืบทอดพระพุทธศาสนาคงจะหมดลงเรื่อยๆและทำให้ขาดบุคลากรของพระพุทธศาสนาที่มี

ความรู้ทางด้านภาษาบาลีในอนาคตซึ่งส่วนหนึ่งอาจเกิดจากสภาพปัญหาที่ครูสอนไม่มีความรู้เกี่ยวกับเทคนิควิธีการสอนและการใช้สื่อการสอนเนื่องจากไม่ได้ศึกษาวิชาครู ยังคงใช้วิธีการสอนแบบเก่าที่เคยเรียนมา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 92-93) ขาดความรู้ความสามารถในการสอนด้วยวิธีสมัยใหม่ (พระอนิล ธมมสาภิโย (ศากยะ), 2548, หน้า 9-10) ขาดขวัญกำลังใจ ขาดประสบการณ์ในการสอน และขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (มงคลชัย ศรีสะอาด, 2555) ด้านนักเรียนเอง ก็ให้ความสำคัญกับการเรียนบาลีน้อยลง ขาดความทุ่มเทและไม่มีความรักในการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีเท่าที่ควร รู้สึกเบื่อหน่าย ท้อถอย ขาดแรงจูงใจและเป้าหมายที่ชัดเจน (สำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวง, 2557, หน้า 195)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจเป็นอย่างยิ่งที่จะทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาเทคนิคและวิธีการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ซึ่งผู้วิจัย เชื่อมั่นว่าการวิจัยครั้งนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมากในการนำมาประยุกต์ใช้กับการสอนของครูผู้สอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในปัจจุบัน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีระดับชั้นประโยค 1-2

ในกรุงเทพมหานคร

2. เพื่อพัฒนาเทคนิคและวิธีการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีระดับชั้นประโยค 1-2 ในกรุงเทพมหานคร

3. เพื่อนำเสนอเทคนิคและวิธีการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีระดับชั้นประโยค 1-2

ในกรุงเทพมหานคร

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเพื่อนำเสนอเทคนิคและวิธีการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีระดับชั้นประโยค 1-2 ในกรุงเทพมหานคร การดำเนินการวิจัยได้แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ตามลำดับดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีระดับชั้นประโยค 1-2 ในกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาจากเอกสารแนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการเรียนภาษาบาลีข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ข้อมูลสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และโดยการศึกษาจากการใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้บริหารและครูในสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น จำนวน 19 รูป ใน 8 ด้าน ประกอบด้วย 1) บุคคล 2) อุปกรณ์ 3) การจัดการเรียนการสอน 4) สถานการณ์ 5) หลักสูตร 6) เนื้อหา 7) องค์ความรู้ และ 8) หลักธรรม

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาเทคนิคและวิธีการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีระดับชั้นประโยค 1-2 ในกรุงเทพมหานคร โดยยกร่างเทคนิคและวิธีการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีระดับชั้นประโยค 1-2 ในกรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัย (ฉบับร่างที่ 1) และโดยการพัฒนาและตรวจสอบเทคนิคและวิธีการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีระดับชั้นประโยค 1-2 ในกรุงเทพมหานครโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 รูป/คน โดยเลือกแบบเจาะจงและกำหนดเกณฑ์ และโดยคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในการประชาสัมพันธ์ (ฉบับร่างที่ 2)

ขั้นตอนที่ 3 การนำเสนอเทคนิคและวิธีการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีระดับชั้นประโยค 1-2 ใน กรุงเทพมหานคร โดยนำเสนอเทคนิคและวิธีการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี (ฉบับร่างที่ 2) ต่อคณะกรรมการควบคุมคุชชินีพนธ์ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขโดยผู้วิจัย ทำให้ได้เทคนิคและวิธีการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี (ฉบับสมบูรณ์)

4. ผลการวิจัย

การพัฒนาเทคนิคและวิธีการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

4.1 การศึกษาสภาพและปัญหาการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีระดับชั้นประโยค 1-2 ใน กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย

1) บุคคล ครูขาดความรักและความเอาใจใส่ในการสอน ครูขาดเทคนิคการถ่ายทอดความรู้ ครูไม่ได้รับการฝึกอบรมในวิธีการสอน ครูไม่รู้การเขียนแผนการสอน ครูขาดการอธิบายเชื่อมโยงข้อมูลด้านอื่นๆ ครูขาดการแลกเปลี่ยนเทคนิคการสอน ครูไม่มีจิตวิทยาในการสอน ครูสอนตามความรู้ตนเองไม่คำนึงถึงศักยภาพนักเรียน ครูไม่ค่อยมีเวลาในการสอนเท่าที่ควร ครูไม่มีเวลาดูแลนักเรียนนอกเวลาเรียน ด้านนักเรียนขาดความรักและความเอาใจใส่ในการเรียน นักเรียนอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ นักเรียนคิดวิเคราะห์น้อยถึงน้อยมาก นักเรียนมีความอดทนต่ำ สมาธิสั้น นักเรียนขาดความกระตือรือร้น ไม่มีนักเรียนใหม่ๆ เข้ามาสู่ระบบ นักเรียนไม่ได้เรียนด้วยศรัทธา นักเรียนท่องจำไม่ได้ก็เกิดความท้อถอย นักเรียนติดสมาร์ตโฟน ใช้เวลาว่างไม่เป็นประโยชน์ นักเรียนมีคุณภาพไม่เท่ากัน นักเรียนแตกต่างกันด้านคุณวุฒิ วิทยุติ นักเรียนล้มเลิกการเรียนกลางคัน

2) อุปกรณ์ ขาดอุปกรณ์สมัยใหม่ ขาดการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ในการสอนใช้ประโยชน์จากอุปกรณ์สื่อสมัยใหม่น้อย สมาร์ตโฟนทำให้นักเรียนสนใจการเรียนลดลง อุปกรณ์การสอนสมัยใหม่ไม่เพียงพอ มีแค่ตำราหนังสือเรียน สำนักเรียนต้องหาอุปกรณ์การเรียนการสอนเอง

3) การจัดการเรียนการสอน เวลาเรียนน้อยเกินไป ต้องใช้เวลาในห้องเรียนมาก ไม่ต่ำกว่าวันละ 5 ชั่วโมง จัดการเรียนการสอนเพื่อสอบได้มากกว่าอย่างอื่น ไม่มีแผนการสอนส่วนกลาง ขาดการสนับสนุนจากผู้มีส่วนที่เกี่ยวข้องเท่าที่ควร ขาดการเตรียมความพร้อมก่อนทำการเรียนการสอน กิจกรรมส่วนอื่นกระทบกับตารางเรียน การเปิด-ปิดการเรียนการสอนไม่มีมาตรฐานเดียวกัน การเฉลยข้อสอบแต่ละปีไม่มีเกณฑ์ที่แน่นอน ครูให้เวลากับนักเรียนทั้งวันจึงไม่มีเวลาค้นคว้าเพิ่มเติม ไม่ได้คัดแยกระดับหรือคุณภาพผู้เรียน สำนักเรียนขาดการแลกเปลี่ยนร่วมมือกัน เจ้าสำนักเรียนแต่ละสำนักต้องรับผิดชอบทุกอย่าง

4) สถานการณ์ เกิดความไม่มั่นใจในระบบการเรียนบาลี คนเข้ามาบวชเรียนน้อยลง ขาดการสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนบาลี ยุค 4 G ในปัจจุบันนี้ส่งผลให้นักเรียนสมาธิสั้น มุ่งเน้นการสร้างถาวรวัตถุมากกว่าคุณภาพของคน บางวัดจะเปิดการเรียน แต่ไม่มีครู นักเรียน งบประมาณ ประชาสัมพันธ์ด้านอื่นมากกว่าการเรียนภาษาบาลี สนับสนุนทุนทรัพย์ด้านอื่นมากกว่าด้านการศึกษา การจัดการศึกษาข้างนอกส่งผลให้เด็กเขียนอ่านไม่ค่อยได้ มีทางเลือกในการศึกษาสายอื่นเพิ่มมากขึ้น คนห่างวัด

5) หลักสูตร อาจจะมากไปสำหรับนักเรียนสมัยนี้ มีการสอนแค่แปลจากภาษาบาลีเป็นไทยเพียงอย่างเดียว ขาดการชี้แจงวัตถุประสงค์หลักของหลักสูตรให้ชัดเจน การเฉลยข้อสอบในแต่ละปียังไม่ตรงกัน หนังสือที่

กำหนดใช้ในการเรียนไม่ได้แก้ไขส่วนที่ผิด อาจะมากไปหน่อยสำหรับการเรียนเพื่อสอบในหนึ่งปี ยังมีเรื่องที่ซ้ำกันอยู่ ควรปรับให้มีหลักสูตรที่เหมาะสมกับเวลา

6) เนื้อหา ส่วนหนึ่งก็ยาก แต่ก็ไม่ว่ายกง่ายจนเกินไป เนื้อหาบางส่วนไม่ได้แปลและอธิบาย เนื้อหาเป็น pattern หรือแบบเดียวกันทั้งหมด ขาดการให้ความสำคัญกับประโยคโบราณ มีเนื้อหาซ้ำกันเยอะ ใช้ภาษาที่เข้าใจยาก ขาดความน่าสนใจ ไม่มีภาพประกอบเล่าเรื่อง

7) องค์ความรู้ มีตัวอย่างที่เป็นธรรมาธิฐานและบุคคลาธิฐาน แต่ขาดการวิเคราะห์สังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้เรียนมาจึงไม่สามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนาตนเองหรือเพื่อเผยแพร่ได้ เพียงแต่ได้ทราบ ไม่ได้รับการยอมรับในตลาดวิชาชีพ แข่งขันไม่ได้ อาจจะค่อนข้างกว้างไปสำหรับนักเรียนที่เป็นสามเณร บางครั้งครูอธิบายองค์ความรู้ได้ไม่ชัดเจน ไม่มีการชวนขยายองค์ความรู้ใหม่

8) หลักธรรมาธิฐานการอธิบายให้เข้าใจในหลักธรรม ไม่ได้สังเคราะห์หลักธรรม ให้นักเรียนนำไปเผยแพร่ได้ สามเณรยังไม่พร้อมจะรับหลักธรรม ไม่เข้าใจหลักธรรม จำได้ แปลได้แต่อธิบายไม่ได้ ไม่สามารถเข้าถึงหลักธรรมได้ลึกซึ้ง ขาดการนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ ปฏิบัติตามหลักธรรมไม่ได้ ขาดการเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักธรรม

4.2 การพัฒนาเทคนิคและวิธีการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีระดับชั้นประโยค 1-2 ในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย

1) เทคนิค 4 ได้แก่ (1) เทคนิคการสอนแบบสันตัสสนา คือ สอนจากง่ายไปหายาก (2) เทคนิคการสอนแบบสมาทปนา คือ สอนให้เกิดศรัทธาในผู้สอน (3) เทคนิคการสอนแบบสมุตเตชนา คือ สอนให้เกิดความกระตือรือร้น (4) เทคนิคการสอนแบบสัมปหังสนา คือ สอนให้สนุกสนาน

2) วิธีการสอน 4 ได้แก่ (1) วิธีการสอนแบบสากัจฉา คือ สอนให้เห็นความสำคัญ (2) วิธีการสอนแบบบรรยาย คือ สอนให้เชื่อมั่นว่าทำได้ (3) วิธีการสอนแบบตอบปัญหา คือ ชักถามให้เกิดความเข้าใจ (4) วิธีการสอนแบบวางกฎข้อบังคับ คือ ตั้งกติกาให้น่าสนใจ

4.3 การนำเสนอเทคนิคและวิธีการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีระดับชั้นประโยค 1-2 ในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย

1) เทคนิค 4 ได้แก่

1.1) เทคนิคการสอนแบบประจักษ์ใจ (Clarity) ก่อนสอน ผู้สอนพูดให้นักเรียนรู้สึกว่าการเรียนบาลีเป็นเรื่องง่ายๆ ผู้สอนแต่งประโยคง่ายๆเพิ่มองค์ประกอบทีละน้อยๆ โดยดูจากบริบทให้นักเรียนแปล ผู้สอนบอกเค้าโครงของเรื่องที่จะแปลก่อนเริ่มแปลเรื่องนั้นๆ ขณะสอนผู้สอนสอนให้มองหาประธาน กริยา และกรรมตัวหลักของประโยค ผู้สอนแปลยกศัพท์ตามลำดับขั้นตอนของวิธีการแปลโดยเริ่มแปลธรรมาธิฐานที่ 4 ผู้สอนอธิบายประโยคต่างๆ โดยใช้รูปแบบสัมพันธ์บาลีและหลังสอน ผู้สอนอธิบายโครงสร้างประโยคหรืออาจจากทั้ง 5 ด้วยแผนภาพ ผู้สอนนำรูปแบบประโยคสำคัญที่เป็นตัวอย่างอธิบายบนกระดาน ผู้สอนสรุปประเด็นโดยใช้ภาษาง่ายๆ

1.2) เทคนิคการสอนแบบประทับใจ (Impression) ก่อนสอนผู้สอนเตรียมตัวให้พร้อมก่อนสอนเสมอ ผู้สอนมีกัลยาณมิตรธรรม 7 ผู้สอนมีบุคลิกภาพที่ดี แต่งกายสะอาด เรียบร้อย พูดไพเราะ ขณะสอนผู้สอนมี

หน้าตาอึมเข้ม ผู้สอนไม่อคติ ผู้สอนรับฟังความคิดเห็นของนักเรียนอย่างตั้งใจ และหลังสอนผู้สอนอธิบายแยกแยะได้ชัดเจน ผู้สอนทุ่มเทเอาใจใส่เป็นกันเองกับนักเรียน ผู้สอนตอบข้อสงสัยของนักเรียนได้ตลอดเวลา

1.3) เทคนิคการสอนแบบปลูกเร้าใจ (Courage) ก่อนสอน ผู้สอนสร้างแรงจูงใจในการเรียน ผู้สอนสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน ผู้สอนเรียกให้นักเรียนแปลด้วยการจับสลาก ขณะสอน ผู้สอนเดินดูให้ทั่วห้องขณะนักเรียนกำลังแปล ผู้สอนอธิบายเสียงดังฟังชัดประสานตากับนักเรียน ผู้สอนให้นักเรียนมีส่วนร่วมกับการเรียนตลอดเวลา และหลังสอนผู้สอนตั้งคำถามบางตอนให้นักเรียนตอบ ผู้สอนใช้ระบบพี่สอนน้อง กระตุ้นให้ขยันเรียน ผู้สอนจัดกิจกรรมให้นักเรียนดูหนังสือร่วมกัน

1.4) เทคนิคการสอนแบบปีติใจ (Exaltation) ก่อนสอนผู้สอนมีอารมณ์ขัน ผู้สอนสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้เป็นกันเอง ผู้สอนแลกเปลี่ยนความรู้ในเรื่องที่นักเรียนสนใจ ขณะสอน ผู้สอนเล่าเรื่องราวหรือตัวอย่างด้วยน้ำเสียงแสดงอารมณ์ได้ดี ผู้สอนเล่าเรื่องประกอบเนื้อหา ไม่สับสนไม่ยาวหรือสั้นเกินไป ผู้สอนใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลายไม่จำเจ และหลังสอนผู้สอนอธิบายเชื่อมโยงประยุกต์กับเหตุการณ์ปัจจุบัน ผู้สอนเปิดสื่อวิดีโอที่เหมาะสมกับวัยให้นักเรียนได้ดูเพื่อผ่อนคลาย ผู้สอนอธิบายสรุปธรรมง่ายๆ ให้นักเรียนฟัง โดยใช้วิธีการสอนดังนี้

2) วิธีการสอน 4 ได้แก่

2.1) วิธีการสอนแบบใส่ใจใจ (Concentration) ก่อนสอน ผู้สอนบอกจุดประสงค์ของการเรียนบาลี ผู้สอนชี้ให้เห็นว่าการเรียนบาลีคณะสงฆ์ให้การยอมรับสูง ผู้สอน แนะนำให้เห็นว่าการเรียนบาลีขั้นนี้จะเป็นอุปการะในชั้น ป.ธ.4 ขณะสอนผู้สอนให้นักเรียนแลกเปลี่ยนความรู้ที่ได้จากการเรียน ผู้สอนชี้ให้เห็นคุณและโทษของการกระทำตามเรื่องที่ได้แปลผู้สอนนำศึกษานอกห้องเรียนให้ได้เห็นของจริง และหลังสอน ผู้สอนสอนว่าผู้ที่เคยเรียนบาลีจะเข้าใจสภาวะธรรมนั้นๆได้โดยเร็ว ผู้สอนแนะประโยชน์ที่จะได้จากการเรียนภาษาบาลี ผู้สอนสรุปหลักธรรมให้นักเรียนนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน

2.2) วิธีการสอนแบบมั่นใจ (Assurance) ก่อนสอนผู้สอนสร้างเจตคติว่าบาลีเป็นเรื่องไม่ยากอย่ากลัว ผู้สอนทบทวนไวยากรณ์ที่สำคัญก่อนเริ่มสอนทุกวัน ผู้สอนทบทวนโครงสร้างของวาจก ขณะสอน ผู้สอนอธิบายเน้นศัพท์และประโยค ส่วนที่สำคัญของเรื่องนั้นๆ ผู้สอนให้ทำแบบฝึกหัดในชั่วโมงและเฉลยทันทีอย่างต่อเนื่อง ผู้สอนตรวจแบบฝึกหัดด้วยความเข้มงวดกว่าเกณฑ์สนามหลวง และหลังสอน ผู้สอนทำเอกสารสรุปเนื้อหาเปรียบเทียบกับสำนวนบาลีสันามหลวง ผู้สอนสอนเสริมนอกเวลาเรียน ผู้สอนจัดโครงการอบรมหรือติวบาลีก่อนสอบ

2.3) วิธีการสอนแบบเข้าใจ (Savvy) ก่อนสอนผู้สอนถามพื้นฐานความรู้ของนักเรียนแต่ละรูป ผู้สอนถามถึงเรื่องราวต่างๆของเรื่องที่จะแปล ผู้สอนถามทดสอบความจำ ขณะสอนผู้สอนถามตัวต่อตัวด้วยปากเปล่า ผู้สอนถามให้นักเรียนแยกแยะแต่ละประโยคให้ได้ ผู้สอนถามบูรณาการเพื่อทบทวนไวยากรณ์ และหลังสอน ผู้สอนให้นักเรียนสลับกันถาม-ตอบเกี่ยวกับรูปแบบการแปลที่หลากหลาย ผู้สอนถามด้วยการออกแบบฝึกหัดที่มีตัวเลือกหลายข้อให้ทำท้ายชั่วโมง ผู้สอนถามสรุปถึงใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร แต่ละเรื่องได้ทราบอะไร

2.4) วิธีการสอนแบบพร้อมใจ (Acceptance) ก่อนสอน ผู้สอนกำหนดเซ็นชื่อเข้า-ออกห้องเรียน ผู้สอนกำหนดแบ่งกลุ่มนักเรียนเป็นกลุ่มเล็ก 4-8 รูป ผู้สอนตั้งกติกาลงโทษนักเรียนที่ไม่ตั้งใจและให้รางวัลนักเรียน

ที่ตั้งใจ ขณะสอนผู้สอนกำหนดเวลาพักเบรกให้เหมาะสมไม่มากหรือน้อยไป ผู้สอนกำหนดให้นักเรียนออกไปเขียนแปลบนกระดาน ผู้สอนกำหนดให้แปลตามภาษาถิ่น และหลังสอน ผู้สอนกำหนดให้แต่ละกลุ่มนำผลสรุปมาเล่าสู่กันฟัง ผู้สอนกำหนดจำนวนหน้าให้นักเรียนดูหนังสือในวันถัดไป ผู้สอนกำหนดช่วงเวลาให้นักเรียนดูหนังสือร่วมกัน

5. อภิปรายผลการวิจัย

5.1 การศึกษาสภาพและปัญหาการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีระดับชั้นประโยค 1-2 ในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 1) ด้านบุคคล พบว่า ครูขาดความรักและความเอาใจใส่ในการสอน ครูขาดเทคนิคการถ่ายทอดความรู้ ครูไม่ได้รับการฝึกอบรมในวิธีการสอน ครูไม่รู้การเขียนแผนการสอน ครูขาดการอธิบายเชื่อมโยงข้อมูลด้านอื่นๆ ครูขาดการแลกเปลี่ยนเทคนิคการสอน ครูไม่มีจิตวิทยาในการสอน ครูสอนตามความรู้ตนเองไม่คำนึงถึงศักยภาพนักเรียน ครูไม่ค่อยมีเวลาในการสอนเท่าที่ควร ครูไม่มีเวลาดูแลนักเรียนนอกเวลาเรียน ด้านนักเรียนขาดความรักและความเอาใจใส่ในการเรียน นักเรียนอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ นักเรียนคิดวิเคราะห์น้อยถึงน้อยมาก นักเรียนมีความอดทนต่ำ สมาธิสั้น นักเรียนขาดความกระตือรือร้น ไม่มีนักเรียนใหม่ๆเข้ามาสู่ระบบ นักเรียนไม่ได้เรียนด้วยศรัทธา นักเรียนท่องจำไม่ได้ก็เกิดความท้อถอย นักเรียนติดสมาร์ตโฟน ใช้เวลาว่างไม่เป็นประโยชน์ นักเรียนมีคุณภาพไม่เท่ากัน นักเรียนแตกต่างด้านคุณวุฒิ วิทยุติ นักเรียนล้มเลิกการเรียนกลางคัน มีนักเรียนใหม่เข้ามาในระบบน้อยมาก สอดคล้องกับพระมหาอาณนัท ขยานนโท (เหล็กดี) ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี : ปัญหา แนวโน้ม และกลยุทธ์การพัฒนา” พบว่า สภาพและปัญหาอุปสรรคการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในปัจจุบันประสบปัญหาการขาดครู ครูด้อยคุณภาพ และจำนวนพระภิกษุสามเณรผู้ศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี มีจำนวนน้อยลง ลดลงเรื่อยๆ บุคคลผู้ที่เข้ามาบวชเรียนบาลีมีแนวโน้มจะแย่ง สำนักเรียนในหลายแห่งมีจำนวนนักเรียนลดลงเรื่อยๆจนต้องปิดการเรียนการสอนชั่วคราว 2) ด้านอุปกรณ์ พบว่า ขาดอุปกรณ์สมัยใหม่ ขาดการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ในการสอน ใช้ประโยชน์จากอุปกรณ์สื่อสมัยใหม่น้อย สมาร์ตโฟนทำให้นักเรียนสนใจการเรียนลดลง อุปกรณ์การสอนสมัยใหม่ไม่เพียงพอ มีแค่ตำราหนังสือเรียน สำนักเรียนต้องหาอุปกรณ์การเรียนการสอนเอง สอดคล้องกับ งานวิจัยของ พระครูสุวรรณวรการ (พิมพ์ทรัพย์ พุทธาโณ) เรื่อง “การพัฒนาการจัดการการศาสนศึกษาแผนกธรรมของคณะสงฆ์ภาค 1” สรุปประเด็นจุดอ่อนด้านสื่ออุปกรณ์การสอน ได้แก่ เอกสารตำราขาดการปรับปรุง บุคลากรขาดการผลิตสื่อประกอบการบรรยายที่หลากหลาย 3) ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า เวลาเรียนน้อยเกินไป ต้องใช้เวลาในห้องเรียนมาก ไม่ต่ำกว่าวันละ 5 ชั่วโมง จัดการเรียนการสอนเพื่อสอบได้มากกว่าอย่างอื่น ไม่มีแผนการสอนส่วนกลาง ขาดการสนับสนุนจากผู้มีส่วนที่เกี่ยวข้องเท่าที่ควร ขาดการเตรียมความพร้อมก่อนทำการเรียนการสอน กิจกรรมส่วนอื่นกระทบกับตารางเรียน การเปิด-ปิดการเรียนการสอนไม่มีมาตรฐานเดียวกัน การเฉลยข้อสอบแต่ละปีไม่มีเกณฑ์ที่แน่นอน ครูใช้เวลากับนักเรียนทั้งวันจึงไม่มีเวลาค้นคว้าเพิ่มเติม ไม่ได้คัดแยกระดับหรือคุณภาพผู้เรียน สำนักเรียนขาดการแลกเปลี่ยนร่วมมือกัน เจ้าสำนักเรียนแต่ละสำนักต้องรับผิดชอบทุกอย่าง สอดคล้องกับพระมหาศรณชัย มหาบุญโญ (การะเวก) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในยุคโลกาภิวัตน์” ได้สรุปสภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในยุคปัจจุบันด้านการศาสนศึกษา ด้วยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กร (SWOT Analysis) สรุปจุดอ่อน

(Weakness) พบว่า 1. การศึกษาของคณะสงฆ์ไทยในปัจจุบันมีความแตกต่างหลากหลาย 2. ขาดเอกภาพในการศึกษาไม่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน 4) ด้านสถานการณ์ พบว่า เกิดความไม่มั่นใจในระบบการเรียนบาลี คนเข้ามาบวชเรียนน้อยลง ขาดการสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนบาลี ยุค 4 G ในปัจจุบันนี้ส่งผลให้นักเรียนสมาธิสั้น มุ่งเน้นการสร้างถาวรวัตถุมากกว่าคุณภาพของคน บางวัดจะเปิดการเรียน แต่ไม่มีครู นักเรียน งบประมาณประชาสัมพันธ์ด้านอื่นมากกว่าการเรียนภาษาบาลี สนับสนุนทุนทรัพย์ด้านอื่นมากกว่าด้านการศึกษา การจัดการศึกษาข้างนอกส่งผลให้เด็กเขียนอ่านไม่ค่อยได้ มีทางเลือกในการศึกษาสายอื่นเพิ่มมากขึ้น คนห่างวัด สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาอานนท์ ชยานนโท (เหล็กดี) ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี : ปัญหา แนวโน้ม และกลยุทธ์การพัฒนา” พบสภาพและปัญหาอุปสรรคพระภิกษุสามเณรในปัจจุบันมีทางเลือกทางการศึกษาที่เปิดกว้าง สามารถเลือกเข้าเรียนได้หลายทาง และสอดคล้องกับพระมหาอำนาจ ปวทุณโณ (พันธ์ปัญญา) ได้ทำวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรม” พบปัญหาอุปสรรคคือ ปัจจุบันหานักเรียนมาเรียนยากขึ้น ผู้ปกครองไม่สนับสนุนให้ลูกหลานบวชเรียนเหมือนสมัยก่อนๆ และสอดคล้องกับพระมหาศรณชัย มหาบุญโญ (การะเวก) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในยุคโลกาภิวัตน์” พบว่า มีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญให้รัฐต้องจัดการศึกษาภาคบังคับในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ทำให้มีคนมาบวชเรียนในพระพุทธศาสนาน้อยมาก 5) ด้านหลักสูตร พบว่า อาจจะมากไปสำหรับนักเรียนสมัยนี้ มีการสอนแค่แปลจากภาษาบาลีเป็นไทยเพียงอย่างเดียว ขาดการชี้แจงวัตถุประสงค์หลักของหลักสูตรให้ชัดเจน การเฉลยข้อสอบในแต่ละปียังไม่ตรงกัน หนังสือที่กำหนดใช้ในการเรียนไม่ได้แก้ไขส่วนที่ผิด อาจจะมากไปหน่อยสำหรับการเรียนเพื่อสอบในหนึ่งปี ยังมีเรื่องที่ยังค้างอยู่ ควรปรับให้มีหลักสูตรที่เหมาะสมกับเวลา สอดคล้องกับพระครูสุวรรณวรการ (พิมพ์ทรัพย์ พุทธาโณ) สรุประเด็นอุปสรรคและภัยคุกคามด้านหลักสูตรว่า ขาดการพัฒนาหลักสูตร เป็นหลักสูตรเก่า ยังไม่ได้รับการเปลี่ยนแปลงให้ทันกับการศึกษาสมัยใหม่ของสายสามัญ 6) ด้านเนื้อหา พบว่า ส่วนหนึ่งก็ยาก แต่ก็ไม่ง่ายจนเกินไป เนื้อหาบางส่วนไม่ได้แปลและอธิบาย เนื้อหาเป็น Pattern หรือแบบเดียวกันทั้งหมด ขาดการให้ความสำคัญกับประโยคโบราณ มีเนื้อหาซ้ำกัน เยอะ สอดคล้องกับพระครูสุวรรณวรการ (พิมพ์ทรัพย์ พุทธาโณ) ได้สรุปอุปสรรคว่า ใช้ภาษาที่เข้าใจยาก 7) ด้านองค์ความรู้ พบว่า ขาดการอธิบายองค์ความรู้ประกอบนอกหนังสือเรียน ไม่ได้รับการยอมรับในตลาดวิชาชีพ แข่งขันไม่ได้ ไม่สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการเทศน์ อาจจะค่อนข้างกว้างไปสำหรับนักเรียนที่เป็นสามเณร บางครั้งครูก็อธิบายองค์ความรู้ได้ไม่ชัดเจน ไม่มีการชวนขยายองค์ความรู้ใหม่ ไม่เน้นองค์ความรู้ เน้นจำได้ ขาดการวิเคราะห์ สังเคราะห์องค์ความรู้ สอดคล้องกับพระมหาธรรมรัต อริยธมโม (ยศขุน) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ในบริบทแห่งสังคมไทยยุคปัจจุบัน” พบว่า สภาพการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ไทยแผนกบาลีจุดอ่อนของการศึกษาอยู่ที่ไม่สามารถเตรียมคนหรือศาสนทายาท ให้สามารถที่จะเผชิญกับยุคสมัยแห่งการเปลี่ยนแปลงได้ และ 8) ด้านหลักธรรม พบว่า ขาดการอธิบายให้เข้าใจในหลักธรรม ไม่ได้สังเคราะห์หลักธรรมให้นักเรียนนำไปเผยแผ่ได้ สามเณรยังไม่พร้อมจะรับหลักธรรม ไม่เข้าใจหลักธรรม จำได้ แปลได้ แต่อธิบายไม่ได้ ไม่สามารถเข้าถึงหลักธรรมได้ลึกซึ้ง ขาดการนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ ปฏิบัติตามหลักธรรมไม่ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาธรรมรัต อริยธมโม (ยศขุน) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ในบริบทแห่งสังคมไทยยุคปัจจุบัน” พบว่า กระบวนการบริหารจัดการ กระบวนการจัดการเรียนการ

สอน ยังไม่สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยในปัจจุบัน ส่งผลให้คุณภาพผลผลิตทางการศึกษาจากระบบการศึกษาของคณะสงฆ์ไทยที่เป็นอยู่ไม่สามารถผลิตศาสนทายาทที่มีคุณภาพให้กับพระพุทธศาสนาได้

2. การพัฒนาเทคนิคและวิธีการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีระดับชั้นประโยค 1-2 ในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย เทคนิคการสอน 4 เทคนิค ได้แก่ 1) เทคนิคการสอนแบบสันตัสสนา 2) เทคนิคการสอนแบบสมาทปนา 3) เทคนิคการสอนแบบสมุตเตชนา 4) เทคนิคการสอนแบบสัมปหังสนา และวิธีการสอน 4 วิธี ได้แก่ 1) วิธีการสอนแบบสากัจฉา 2) วิธีการสอนแบบบรรยาย 3) วิธีการสอนแบบตอบปัญหา 4) วิธีการสอนแบบวางกฎข้อบังคับ สอดคล้องกับพระมหาญาณวิวัฒน์ฐิตวฑฺฒโน (บุตดาวงษ์) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์แนวคิดทางการศึกษาของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต)” พบว่า แนวคิดทางการศึกษาของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ประกอบด้วย การปฏิรูปการศึกษาในด้านครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา คุณภาพและมาตรฐาน คือ คุณสมบัติของครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนาประกอบด้วยลีลาการสอน 4 และสอดคล้องกับพระครูสุวรรณวรการ (พิมพ์ทรัพย์ พุทธาโณ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการจัดการการศาสนศึกษาแผนกธรรมของคณะสงฆ์ภาค 1” ได้สรุปจุดแข็งในการพัฒนาด้านกระบวนการเรียนการสอน ได้แก่ มีเทคนิควิธีที่หลากหลายที่สามารถสอนให้เข้าใจ แจ่มแจ้ง แล้วยกเล่า ร่าเริง และมีคุณภาพที่มีการยอมรับ ทำให้นักเรียนเข้าศึกษาเพิ่มมากขึ้น ทั้งยังสอดคล้องกับพระราชรัตนมงคล (มนตรี ยางธิสาร) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมวิธีสอนศีลธรรมระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของพระสอนศีลธรรมตามโครงการของกระทรวงศึกษาธิการ” ผลการวิจัยพบว่า ผลการนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้ในการปฏิบัติงานสอน พระสอนศีลธรรมนำความรู้ไปใช้ได้ผลจริง มีทักษะ ในการสอนโดยการบรรยาย ในการสอนโดยการสนทนาโต้ตอบ และมีเจตคติที่ดีต่อพุทธวิธีสอน คือทำให้พระสอนศีลธรรมเกิดความมั่นใจในการสอนมากขึ้น เพราะทำให้นักเรียนสนใจในการเรียนการสอนมากขึ้น

3. การนำเสนอเทคนิคและวิธีการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีระดับชั้นประโยค 1-2 ใน กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 4 เทคนิค และ 4 วิธีการสอน หรือเรียกโดยย่อว่า CICE & CASA Model ได้แก่ 1) เทคนิคการสอนแบบประจักษ์ใจ (Clarity) 2) เทคนิคการสอนแบบประทับใจ (Impression) 3) เทคนิคการสอนแบบปลุกเร้าใจ (Courage) และ 4) เทคนิคการสอนแบบปิติใจ (Exaltation) และ 4 วิธีการสอน ได้แก่ 1) วิธีการสอนแบบใส่ใจ (Concentration) 2) วิธีการสอนแบบมั่นใจ (Assurance) 3) วิธีการสอนแบบเข้าใจ (Savvy) และ 4) วิธีการสอนแบบพร้อมใจ (Acceptance) ดังที่พระมหาอุดร อุตฺตโร (มากติ) ได้ทำวิจัยเรื่อง “สมรรถนะการปฏิบัติงานของครูสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีตามหลักกัลยาณมิตร” โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และสมรรถนะของครูสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขต กรุงเทพมหานคร 2) เพื่อศึกษาสมรรถนะของครูสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีตามหลักกัลยาณมิตรในเขต กรุงเทพมหานคร 3) เพื่อนำเสนอสมรรถนะของครูสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีตามหลักกัลยาณมิตรในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นครูผู้สอน จำนวน 156 รูป ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิและเชี่ยวชาญโดยการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม (Focus group Discussion) จำนวน 24 รูป/คน จากนั้น นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (t-test) และ

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย (Inductive Analysis) ผลการวิจัยพบว่า ผลการสังเคราะห์สมรรถนะการปฏิบัติงานของครูสำนักเรียน พระปริยัติธรรมแผนกบาลี ตามหลักกัลยาณมิตร ในเขตกรุงเทพมหานคร ครูผู้สอนในสำนักเรียน พระปริยัติธรรมแผนกบาลี มีสมรรถนะที่สอดคล้องตามหลักกัลยาณมิตร ดังต่อไปนี้ 1 ปีโย: 1) เป็นผู้มีความบุคลิกภาพดี 2) สร้างแรงจูงใจในการทำงาน 3) เป็นผู้รู้จักเอาใจใส่ในสุข-ทุกข์บุคคลอื่น 4) เข้าถึงจิตใจให้ความรู้สึกและเป็นกันเอง 5) ชวนให้อยากเข้าไปปรึกษาไต่ถาม 6) มีพฤติกรรมที่ตัวอย่างสม่ำเสมอ 7) น่าเชื่อถือ และไว้วางใจได้ 8) สามารถปรึกษาเรื่องส่วนตัว 9) ให้คำแนะนำ และแก้ปัญหา 10) ความเอื้อเฟื้อ ชอบช่วยเหลือคนอื่น 2 ครู: 1) เปี่ยมด้วยคุณธรรมความดีเป็นที่ประจักษ์ 2) เทียงตรง ไม่มีอคติ ไม่มีความลำเอียง 3) ประพฤติตนสมควรแก่ฐานะ 4) วางตนเหมาะสมกับหน้าที่กัลยาณมิตร 5) เป็นบุคคลที่เชื่อถือ เชื่อใจได้อย่างมั่นใจ 3. ภาวนีโย: 1) มีความรับผิดชอบ 2) มีความสามารถ รู้จริง เก่งจริง 3) มีคุณธรรมความดีงามอย่างแท้จริง 4) เป็นที่พึ่งพาปรึกษา แก้ปัญหาให้ได้ 4 วตดา: 1) มีจิตวิทยาและเทคนิควิธีพูดสร้างแรงจูงใจทำงานให้เสร็จทันตามกำหนดเวลา 2) มีวิธีพูดได้สอดคล้องกับสถานการณ์ บุคคล ชุมชน เนื้อหา ให้เข้าใจ เห็นประโยชน์ และร่วมมือสร้างสรรค์ประโยชน์ 3) ให้คำสอนที่ดีงาม 5 จณกขโม: 1) ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นเพื่อนำมาพัฒนาการเรียนการสอนให้ดีขึ้น 2) การรู้จักยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น 3) มีความปรารถนาดีช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างจริงจัง 6 คมภีรณจกถตตา: 1) เป็นผู้ทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย 7 โน จฏฐาเน นิโยชเย: 1) ไม่ชักนำในอุทธานะคือในเรื่องที่ไม่ใช่เรื่อง ที่ไม่เป็นประโยชน์ ไม่ใช่สาระ 2) การส่งเสริมการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน 3) คอยช่วยเหลือแนะนำและช่วยแก้ไขในสิ่งที่อาจจะผิดพลาด

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) สำนักเรียนควรนำข้อค้นพบจากการวิจัยในครั้งนี้ ไปเป็นข้อมูลในการตัดสินใจสำหรับการกำหนดนโยบายในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
- 2) สำนักเรียนควรมีการกำหนดนโยบายและแนวทางในการขับเคลื่อนการพัฒนาเทคนิคและวิธีการสอนที่ชัดเจนและสามารถนำไปปฏิบัติและเกิดการพัฒนาเพื่อปรับเปลี่ยนเทคนิคและวิธีการสอนของครูผู้สอนได้อย่างเป็นรูปธรรม

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

- 1) สำนักเรียน ควรสนับสนุนและส่งเสริมการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่ครูผู้สอนเกี่ยวกับองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยนี้ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการนำไปปฏิบัติงานปรับประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการสอน
- 2) เจ้าสำนักเรียนหรือผู้บริหารควรศึกษาบริบทของสำนักเรียน สังคม และชุมชนโดยรอบเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาส่งเสริมและพัฒนาได้ตรงตามบริบทของสำนักเรียน

6.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาเทคนิคและวิธีการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีระดับชั้นประโยค 1-2 ของสำนักเรียนดีเด่นในส่วนภูมิภาคด้วย

2) ควรมีการศึกษาวិจัยเรื่องการพัฒนาเทคนิคและวิธีการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีทุกระดับชั้น
ประโยค

3) ควรมีการศึกษาวิธีการสอนแบบเอาใจใส่พระปริยัติธรรมแผนกบาลีระดับเปรียญตรี-โท-เอก
เชิงพุทธบริหารการศึกษา

7. บรรณานุกรม

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2545). **แนวทางการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมตาม**

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระธรรมเจดีย์ (ประกอบ ธมฺมเสฏฺฐโณ.ธ.9). (2556). **ฉลองเปรียญธรรมสำนักเรียนวัดกัลยาณมิตร.**

กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก.

พระมหาธรรมวราวุฒ อริยธมฺโม (ยศขุน). (2551). **แนวทางการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ในบริบทแห่งสังคมไทย**

ยุคปัจจุบัน. สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระมหาวันฤๅณวราวุฒ. (2553). **ภาษาบาลี ภาษาพระพุทธศาสนา.** กรุงเทพมหานคร : เอกพิมพ์ไท จำกัด.

พระมหาศรณชัย มหาปุณฺณโณ (การะเวก). (2556). **การพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ**

ในยุคโลกาภิวัตน์. สาขารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาอำนาจ ปวฑฺฒโน (พันธ์ปัญญา). (2557). **การพัฒนารูปแบบการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรม.**

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระอนิล ธมฺมสาภิโย (ศากยะ). (2548). **มิติใหม่แห่งการศึกษาพระพุทธศาสนาในประเทศไทย :**

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวกับคณะธรรมยุต. ขอนแก่น : ขอนแก่นการพิมพ์.

มงคลชัย ศรีสะอาด. (2555). **รูปแบบการบริหารงานสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-แผนกบาลี.**

วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ฉบับพิเศษ โครงการเผยแพร่งานวิจัย.

แม่กองบาลีสนามหลวง, สำนักงาน. (2558). **เรื่องสอบบาลี ของสนามหลวงแผนกบาลี พ.ศ. 2558.**

กรุงเทพมหานคร : อาหารการพิมพ์.

รังสี สุทนต์. (2556). **ความจำเป็นของการเรียนภาษาบาลีในการศึกษาพระพุทธศาสนา.** กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สมเด็จพระมหาธีรราชวิทยาลัย (ช่วง วรปุณฺณโณ). (2556). **เรื่องสอบบาลี ครั้งที่ 2 ของสนามหลวงแผนกบาลี**

พ.ศ. 2556. กรุงเทพมหานคร : อาหารการพิมพ์.

8. คำขอบคุณ

รายงานการวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์จากผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ซึ่งเป็นทั้งแรงผลักดัน ให้
กำลังใจ ช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาและแนะนำให้แก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดียิ่ง โอกาสนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์
เจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยทุกท่าน และขอขอบคุณสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยที่ได้ให้
โอกาสตีพิมพ์ผลงานวิจัยในครั้งนี้